

Slavnost

Princeznina hádanka

Průběh orgií na zidarolském dvoře se řídí neměnnými pravidly starobylého rituálu. Rituál nemá jméno a je povoleno odkazovat na něj pouze neurčitými opisy: „to u dvora“, „jeden ze způsobů velebení“ nebo prostě „slavnost“. Účastníci pocházejí výhradně ze zbytků vymírající šlechty, zavázané mlčením o podrobnostech. Ze záznamu blouznění některých v bolestech umírajících zidarolských aristokratů lze zhruba usoudit na následující pořádek slavnosti.

Zahajuje panovník nebo panovníkem pověřený vysoký dvořan čtením z *Knihy světel*.¹ Výběr pasáží je nejasným způsobem svázán s barvou podvečerní oblohy a složitým popisem tance větrných proudů nad zidarolským palácem v den konání orgií. Součástí rituálu je přísný zákaz požívání tuhé i tekuté potravy, jehož porušení trestá trojice nejstarších přítomných dvořanů na místě smrti. Kromě těchto neplánovaných poprav je jediným fyzickým aktem při slavnosti prchavý okamžik obětování zvířat, jemuž se však přisuzuje vedlejší význam. Smyslem orgií je – kromě udržování rituálu samotného – nalezení cesty k *du-fa*.² Po celou dobu slavnosti hraje hudba, produkovaná samotnými účastníky slavnosti. Partitury se nikdy nedostaly na veřejnost. Konec slavnosti není stanoven v čase, ale podle popisu jistého duševního stavu, zvaného *m'oar*, do něhož postupně dospějí všichni účastníci. *M'oar* občas někdo nepřezíje. Zakončuje se opět četbou z *Knihy světel*, údajně již libovolnou pasáží.

„Pane, princezna posílá vzkaz s tou hádankou.“ Diron, třetí princ, se vytrhl ze zadumání o povaze snů. Dvořan-sloužící se mu nějak nepozdával, ale možná to bylo jen tím nečekaným vytržením. S druhou princeznou, kterou mu palácový protokol předurčoval za manželku, si v poslední době vyměňovali čím dál tím žhavější vzkazy prostřednictvím důvěrníka. Co na tom, že pravidla palácového protokolu, která předepisovala příbuzenské sňatky, nutně vedla ke konečné degeneraci panovnického rodu. Ta doba byla jistě ještě daleko a den svítil všemi barvami okolních zidarolských hor a palácových zahrad. Diron byl spokojen, zadumán a možná už trochu zamilovaný.

„Povídej,“ blahosklonně pokynul důvěrníkovi. Princovy oči zachytily nějakou skvrnu na služebnickově nohavici, jeho mysl však tento detail nezaznamenala.

„Princezna mi řekla, abych nikomu neříkal, co mi řekla.“

„Nech si ty žvásty a přeříkej vzkaz,“ upustil princ od své blahosklonnosti, kterou začínala vytlačovat nepochopitelná nervozita a úzkost.

„To je ten vzkaz, pane. To je ta hádanka. Budete ještě něco potřebovat, pane?“

„Klid se,“ oznámil nečekaně rozechvělý Diron. Jak je již lidskému osudu vlastní, okamžik, který měl zvrátit princův život, přešel poklidně a téměř nepozorovaně, jako když mrak vrhne na chvíli, kdy se nikdo nedívá, stín ve tvaru draka na palácové nádvoří.

Řekla mi, abych nikomu neříkal, co mi řekla, opakoval si Diron. Hádanka. Co mám hádat? Co mám *uhodnout*? Bláznivá holka.

Dirona trápil opakovaný sen. Neměl strukturu příběhu, dokonce ani tu zvláštní strukturu řetězců asociací, které tvoří podstatu *Knihy světel*. Sen se odvíjel, smotával a větvil,

¹ Kromě účastníků slavnosti zřejmě nikdo neviděl psaný text. Obsah *Knihy světel* se traduje v ústním podání, s mnoha variantami a odchylkami, jejichž věrohodnost nelze poměřit kanonickým textem. Některé odpadlické sekty, vytlačené do zidarolských hor, dokonce hlásají neexistenci knihy. Jiným však není zřejmé, jak je možno popírat existenci knihy, která má jméno a která údajně bývá občas čtena.

² Každý existující překlad tohoto abstraktního podstatného jména je ošidný. Waldés ve *Zlomcích zidarolské kultury* používá patetického výrazu „povznesení“. Kim-jongová se ve *Východních kořenech Zidarolu* uchyluje k nemotornému „lidské štěstí“. V anglickém překladu anonymního – o to však přesnějšiho – traktátu *Velebení za světla* nalézáme objektivní tvar „vytržení“. Traktát bývá přisuzován jednomu z méně významných zidarolských panovníků šesté dynastie a jeho anglický překlad lordu Russellovi.

nevedl odnikud nikam, ale zůstával z něj *dojem*. Opakovaným prožitím tohoto komplikovaného, ale přesto znovu a znovu se identicky vynořujícího snu se onen *dojem* zpevnil, umocnil a zakousl do princovy paměti. Tím dojmem bylo *provinění*.

Sny, které se opakují, jsou zvláštní, vrátil se Diron k původnímu předmětu svých úvah. *Podivnější jsou však sny, které se neopakují*. Cožpak by nás nemělo děsit, že něco v nás dokáže mimo naši vůli vytvořit jedinečný, neopakovatelný *dojem* zkušenosti? Látka snů je utkána z příze skutečnosti. Tak zní nudná pravda. Ale cožpak není podivné, že jakýsi předem daný mechanismus v našich myslích dokáže smíchat naše skutečné zážitky – vlastně *částičky* zážitků a pocitů – tak, že mimo naši kontrolu vytvoří jedinečnou zkušenost novou? A kde se v našich snech berou ty *částičky*, atomy zážitků, které jsme dokonce nikdy nezažili? Někdy, když sníme, není to, jako bychom skládali kamínky, které se nám pod rukama (v myslí) neustále mění v něco, co neznáme, ale snad jen tušíme? A co když naše mysl v tichosti pracuje na tom, co nemůžeme ani tušit?

A teď ještě ta princeznina hádanka. Diron unaveně sáhl po karafě s *vin-sá* a usoudil, že pro dnešek se dalšího přemýšlení už zříká.

Nový rituál

„Synu, mám pro tebe zprávu. Tvůj otec je mrtev – padl rukou zatím neznámého vraha. Není mnoho těch, kteří k němu měli přístup. Garda je vyslýchá a někteří již, bohužel, po tvrdém tázání nemohou vypovídat. Je možné, že vraha svého otce nikdy nepoznáš. Buď statečný, aby si tě otec mohl vážít, když nyní bude na tě shlížet s *bar-du*. Zítra se ujmeš povinností, které na třetího prince přecházejí po panovníkově smrti: převezmeš královské stáje a povedeš *slavnosti*. Víš, že jsi zavázán k tomu, abys slavnosti obohatil a rozvinul. Přihlédni k znalosti lidské povahy, o níž jsem tě tolik učila.“

Diron poslouchal matku jako v horečce. Místo lítosti se jej zmocnil pocit nezasloužené ztráty. Něco mu vzali, ale věděl, že to ještě není důvod k žalu. Ostatně, jak se praví v *Knize světel*, „... žal není stav ani pocit. Žal je *místo*.“

V kratičkém, ale jasném záblesku princ nahlédl na své poslání, které mu takto určil osud. Ano, žal je *místo*, které musí být nalezeno, aby mohlo být zničeno. Možná stačí, aby takové *místo* bylo *vytvořeno* a pak zničeno. Žal zmizí. K čemu jinému by měla slova *Knihy* nabádat? V tohle *místo* Diron obrátí slavnost. Vytvoří žal, aby jej mohl zničit, stejně jako se vytvářejí města, aby mohla být zničena.

Zidarolští teologové hlásali jednoduchou poučku: každý člověk hledá *du-fa* a pro jeho dosažení je ochoten zaplatit cokoli. Každý člověk má svou osobní představu *du-fa*, která je však pouhým stínem, odrazem jediného existujícího, krystalického, ideálního *du-fa*. K tomuto ideálu lze dospět pouze prostřednictvím slavnosti. Slavnost, při níž se koneckonců vychází z představ a pocitů jednotlivců, proto musí sledovat jednotící prvek představ všech účastníků. Slavnost musí být založena na *společné touze* všech lidí.

Třetí princ začal mít pocit, že ví, co je tím jednotícím prvkem všech představ o *du-fa*. Bylo to vzrušení z vraždy.

Dironovo nové pojetí slavnosti mělo tři hlavní důsledky. Za prvé obohatilo *fyzický* rozměr rituálu: k umírání zvířat mělo přibýt umírání lidí. Za druhé obohatilo *psychologický* rozměr rituálu: vzrušení z vraždy neznamená jen hrůzu z toho, že budu zabit, ale též strach z toho, že budu přítomen zabití někoho jiného, nebo děs z toho, že já zabiji někoho jiného. A za třetí, Dironova změna rituálu měla obohatit *filosofický* rozměr rituálu: nic člověka nepřivede blíže k metafyzickým tématům než situace, v níž je konfrontován s vraždou – ať už v roli vraha, oběti, anebo přihlížejícího (což je jiný výraz pro spoluvinu). Pro prince vlastní

duchovní cíl proměny rituálu spočíval ve vytvoření místa pro žal a poté v jeho zničení. Dironovi nezbývalo mnoho času k promyšlení detailů. Další slavnost se blížila.

„Nejdražší princezno, květe v rajských zahradách. Tvá hádanka pohltila mou mysl a vystavila ji slastnému utrpení, jako když morušovník ohne svůj kmen v písečné bouři, aby jej později s o to větší rozkoší napřímil. Myslím, že mi chceš sdělit tajemství a vyzýváš mě, abych je sám odhalil. Ještě jsem nedospěl k řešení, neboť jsem se mezitím začal zaobírat důležitou změnou, kterou hodlám provést v jednom ze způsobů velebení. Brzy se dozvíš více.“

Sloužící monotónně přeřikával druhé princezně vzkaz od Dirona. Dívka se usmála. Ne, nebylo to ono. Ještě ne.

Zkouška lidství

Třetí princ, využívaje svého pověření po otcově smrti, zahájil slavnost předcítáním šedesátého šestého zpěvu z *Knihy světel*. Hovořil jako duchem nepřítomný, což si někteří vysvětlili jako nebývale rychlý přechod na cestu k *du-fa*. Princ nevnímal zrychlující se rytmus hudby při obětování prvního lva, ani nespochinul zrakem na scéně ubíjení svého starého nemocného strýce, který – domnívaje se, že nepozorovaně – svlažil své okoralé rty douškem teplé vody. Diron se připravoval na to, co mělo přijít.

Hudba se ztišila před dalším čtením. Nastala princova chvíle. „Součástí slavnosti budiž od této chvíle až navěky *zkouška lidství*,“ prohlásil rozrušeným hlasem k dvořanům. „Zkouška přivede každou lidskou bytost k *m'oar* a vyvolené ještě dále, přímo k *du-fa*.“

„Tak pravil pán slavnosti,“ zahřmělo dvoranou.

Podle Dironových instrukcí se začal uskutečňovat přerod prastarého rituálu v noční můru. Dvořané byli náhodně rozděleni do tří skupin. Ve fázi, kterou princ nazval „prvním schodem“, byl z každé skupiny náhodně vybrán jeden zástupce. Takto vybraná trojice se odebrala do uzavřené místnosti, narychlo vystavěné v rohu palácového nádvoří. Z místnosti se mohli vrátit jen dva: vrah a spoluvínik, kteří se připojili zpět ke svým skupinám. Zavražděný přirozeně zůstal a po skončení slavnosti měl být pochován s poctami. Takto jednoduše našel Diron zkrácenou cestu k *m'oar* a *du-fa*. V dalších fázích, zvaných „druhý schod“, „třetí schod“ a tak dále, se postup opakoval. Pokud by po určité době náhodou došlo k vybití všech dvořanů z určité skupiny, *zkouška lidství* měla být ukončena.

„Po schodech vystoupáte do výšin,“ hlásal Diron.

„Tak pravil pán slavnosti,“ dunělo palácem. Dvořanům se to začalo líbit.

První schod toho dne byl překonán v napjatém tichu, které podmalovávalo jen povinné tlumené dunění posvátných bubnů. Vraždou navěky poznamenaná první dvojice dvořanů se rozpačitě vynořila z přístěnku, aby byla přivítána jásotem. *Druhý schod* provázelo halasné vzrušení, které se odrazilo na intenzitě i obsahu hudby.³ Každý další schod zvedal nadšení davu, rozrušení těch ještě živých a vskutku přiváděl postupně více a více účastníků slavnosti k *m'oar*. Podle všech měřítek a pravidel měla slavnost skončit po dvaadvacátém schodu. Právě v tu chvíli se všichni pozůstalí nacházeli ve stavu *m'oar*, který je v *Knize světel* metaforicky připodobněn k chrlení krve za úsvitu. Diron, pán slavnosti, rozvášněný a blouznící však neustával.

Los před čtyřicátým třetím schodem svedl v přístěnku Dirona, druhou princeznu a jejich důvěrníka – sloužícího se skvrnou na kalhotách, kterému svěřovali své vzkazy.

³ Traduje se, že právě v tu chvíli vznikla jedna z nejúžasnějších hudebních kompozic, která bývá na slavnostech prováděna až do dnešních dnů.

„To já jsem zabil panovníka, krutého ničemu, jenž zahubil mou rodinu, abych mu zůstal věrný a neměl se kam vrátit. Já se však nemusel nikam *vracet*. Stačila mi víra, že mohu někam *utéci*. Tuto víru jsi mi nyní vzal ty, princí, a já se skláním před tvou moudrostí. Vrahem už jsem, spoluvina se mi oškliví. Mohu hrát již jen roli oběti. Vezměte si můj život, neboť já už pro něj nemám naplnění.“ Dvořan promluvil tiše a odevzdaně.

„Nikoli, vezměte život můj,“ řekla princezna. „Provinila jsem se pýchou, s níž jsem zkoušela trpělivost a důmysl milovaného prince. Trápila jsem tě, Dirone, obmyslnými hádankami, které měly tvou pozornost odvést od státnických zájmů. Ta poslední byla zvláště nepěkná, neboť nemá řešení. Náš důvěrník ti měl sdělit, že *jsem mu řekla, aby nikomu neřikal, co jsem mu řekla*. Tím jsem jej vystavila neřešitelné situaci. Od princezny měl rozkaz vyřídit vzkaz. Obsah tohoto vzkazu mu však zakazoval, aby ti jej vyřídil. Jak se sloužící zachoval, není důležité. Ty, princí, jsi měl rozpoznat paradox. Mé provinění je větší než počet zrníček písku v poušti. Dala jsem princí hádanku, kterou nemohl vylušit. Zasloužím smrt.“

„Dávám vám oběma za pravdu,“ odvětil pevným hlasem Diron. „Ty, páchnoucí kryso,“ obrátil se k ztichlému důvěrníkovi, „jsi vrahem mého otce a nezasloužíš nic jiného než potupnou smrt. Ty, princezno, jsi věděla, že úcta k milovanému muži je více než potěšení ze hry, a přesto jsi dala přednost intelektuální kratochvíli před vyjádřením nejčistšího citu. Potupila jsi, a proto zasloužíš potupu, nikoli však smrt.“ Princ se odmlčel, neboť jej čekalo první státnické rozhodnutí v životě.

„Ty, zrádný dvořane, budeš zabit. Ty, neuctivá princezno, poneseš cejch vraha. Já, stejně jako bůh, který přihlíží vykonání spravedlnosti, aniž by nesl tíhu spoluviny, budu svědkem nikoli vraždy, ale vykonání spravedlnosti. Já si uchovám čistotu, kdežto vy ztratíte život a čest. Tak pravil pán slavnosti.“

Diron byl na sebe hrdý. *Otče, který na mě shlížíš s bar-du, věz, že dokáži být vládcem, soudcem i mstitel.* Nemusíš se bát o osudy říše.

Dironův otec, ničemný tyran, se však při pohledu s *bar-du*, odkud se čas jeví jako louka, kterou lze celou přehlédnout z nedalekého kopce, zachvěl. To, co viděl, se za chvíli stalo.

„Je to stejný mizera, jako byl jeho otec,“ pronesl potichu důvěrník a nacvičeným pohybem *assasina* vrazil Dironovi do každého oka jeden ze svých palců se speciálně vybroušenými nehty.

„Deptala jsem jej pouze z lásky k tobě, můj sluho, můj důvěrníku, můj milý. Nemám výčitek,“ řekla princezna pevným hlasem a nezkušeně, ale odhodlaně proťala Dironovu krční tepnu svou jehlicí do vlasů.

Po chvíli vyšla princezna s důvěrníkem z přístěnku. Zbytek dvořanů šlel a hudba zněla nadpozemsky. Nikdo se nedíval, když se pevně uchopili za ruce. Jen ten, k němuž se v *bar-du* právě připojoval jeho syn, vše sledoval bez zájmu, ale s nejasným pocitem porážky. Neměl to být poslední nepříjemný pocit. Za chvíli, která na louce času představuje vzdálenost mezi dvěma nejbližšími stvoly levandule, se k princezně a jejímu milenci připojila Dironova matka, vládcova manželka, sestra a vdova.

„Tak vám to vyšlo, děti,“ zašeptala do frenetického řevu bubnů, třeskotu zapadajícího slunce a posledního zachroptění svého šíleného syna.